

Diagnoskriterierna för adhd enligt DSM-5

Ouppmärksamhet

- a) Är ofta ouppmärksam på detaljer eller gör slarvfel i skolarbete, arbetslivet eller andra aktiviteter (t ex förbiser eller missar helt detaljer, slarvigt genomförda arbetsuppgifter).
- b) Har ofta svårt att bibehålla uppmärksamheten inför uppgifter eller lekar (t ex har svårt att bibehålla fokus under lektioner, samtal eller under längre stunder av läsning).
- c) Verkar sällan lyssna på direkt tilltal (t ex ter sig frånvarande även utan någon uppenbar källa till distraktion).
- d) Följer sällan givna instruktioner och misslyckas med att genomföra skolarbete, hemsysslor eller arbetsuppgifter (t ex påbörjar uppgifter, men tappar genast fokus och låter sig lätt distraheras).
- e) Har ofta svårt att organisera sina uppgifter och aktiviteter (t ex har svårt att klara av uppgifter i flera led; har svårt att hålla ordning på utensilier, redskap och tillhörigheter; arbetar rörigt och oorganiserat; har svårt att tidsplanera; kan inte hålla tidsramar).
- f) Undviker ofta, ogillar eller är ovillig att utföra uppgifter som kräver mental uthållighet (t ex skolarbete eller läxor; för äldre tonåringar och vuxna: t ex sammanställa rapporter, fylla i formulär, läsa längre artiklar).
- g) Tappar ofta bort saker som är nödvändiga för uppgifter eller aktiviteter (skolmaterial, pennor, böcker, verktyg plånböcker, nycklar, anteckningar, glasögon, mobiltelefoner)
- h) Är ofta lätt distraherad av yttre stimuli (för äldre tonåringar och vuxna kan det inkludera ovidkommande tankar).
- i) Är ofta glömsk i det dagliga livet (t ex göra hemsysslor, gå ärenden; för äldre tonåringar och vuxna: t ex följa upp telefonmeddelanden, betala räkningar, komma till avtalade möten).

Hyperaktivitet och impulsivitet

- a) Har ofta svårt att vara stilla med händer eller fötter eller kan inte sitta still på stolen.
- b) Lämnar ofta sin plats i situationer då man förväntas sitta kvar en längre stund (t ex lämnar sin plats i klassrummet, på kontoret eller andra arbetsplatser, eller i andra situationer där det krävs att man sitter kvar).
- c) Springer ofta omkring, klänger eller klättrar i situationer där det inte kan anses lämpligt (OBS: hos ungdomar eller vuxna kan det vara begränsat till en känsla av rastlöshet).
- d) Klarar sällan av att leka eller förströ sig lugnt och stilla.
- e) Är ofta "på språng", agerar "på högvarv" (t ex är oförmögen eller obekvämt med att vara stilla en längre stund vid exempelvis restaurangbesök eller på möten; kan uppfattas av omgivningen som rastlös eller ha ett sådant tempo att andra har svårt att hänga med).
- f) Pratar ofta överdrivet mycket.
- g) Kastar ofta ur sig svar på frågor innan frågeställaren är färdig (t ex fyller i och avslutar andra meningar; oförmögen att vänta på sin tur i ett samtal).
- h) Har ofta svårt att vänta på sin tur (t ex när man står i kö).
- i) Avbryter eller inkräktar ofta på andra (t ex kastar sig in i andras samtal, lekar eller aktiviteter; använder andras saker utan att be om lov eller få tillåtelse; för ungdomar och vuxna: t ex inkräktar i eller tar över andras aktiviteter).

För att diagnosen adhd ska vara uppfylld för ett barn eller en ungdom upp till och med 16 år krävs enligt DSM-5 att det föreligger:

1. Minst sex av de nio symtomen på ouppmärksamhet och/eller
2. Minst sex av de nio symtomen på hyperaktivitet och impulsivitet

Om det rör sig om ungdomar från 17 år och vuxna är antalet symtom som ska vara uppfyllda fem i stället för sex.

Dessutom krävs följande:

- Symtomen har funnits sedan minst sex månader tillbaka på ett sätt som avviker från den förväntade utvecklingsnivån.
- Ett flertal symtom förelåg före 12 års ålder.
- Ett flertal symtom kan ses i minst två olika områden (t ex i hemmet, i skolan eller på arbetet; i samvaron med vänner eller närstående; vid andra aktiviteter).
- Det finns klara belägg för att symtomen stör eller försämrar kvaliteten i funktionsförmågan socialt, i studier eller i arbete.
- Symtomen utgör inte enbart manifestationer av trots eller bristande förmåga att förstå uppgifter eller instruktioner.
- Symtomen förklaras inte bättre med någon annan form av psykisk ohälsa.

Specificeringar

Form av adhd

Diagnosen specificeras utifrån vilka huvudtyper av symtom enligt 1 och 2 ovan som är mest framträdande. Nedan finns beskrivningar av hur tillståndet kan ta sig uttryck.

Adhd, kombinerad form

Barnet eller den vuxne har symtom som uppfyller både 1 och 2 ovan, alltså har minst sex respektive fem av nio symtom på både uppmärksamhetssvårigheter och hyperaktivitet och impulsivitet.

Adhd, huvudsakligen ouppmärksam form

Barnet eller den vuxne har symtom som uppfyller enbart 1 ovan, alltså har minst sex respektive fem av nio symtom på ouppmärksamhet, men inte lika många eller inga symtom på hyperaktivitet eller impulsivitet.

Adhd, huvudsakligen hyperaktiv och impulsiv form

Barnet eller den vuxne har symtom som uppfyller enbart 2 ovan, alltså har minst sex respektive fem av nio symtom på hyperaktivitet och impulsivitet, men inte lika många eller inga symtom på uppmärksamhet.

Svårighetsgrad

Tillståndets svårighetsgrad ska också specificeras. Beroende på hur omfattande symtomen är och i vilken grad de förorsakar funktionsnedsättning anges om det rör sig om adhd som betraktas som lindrig, måttlig eller svår:

- *Lindrig* innebär att personen har få eller inga symtom utöver vad som krävs för att diagnoskriterierna ska vara uppfyllda och symtomen leder bara till begränsad funktionsnedsättning.
- *Måttlig* innebär att symtomen och funktionsnedsättningen ligger mittemellan lindrig och svår.
- *Svår* innebär att personen har många symtom utöver vad som krävs för diagnos eller flera symtom som är särskilt svåra, eller att symtomen leder till avsevärd funktionsnedsättning.

Partiell remission

Om diagnoskriterierna enligt ovan tidigare varit uppfyllda, men inte är det längre, men symtomen fortfarande medför funktionsnedsättning socialt eller inlärningsmässigt, anges detta med termen adhd i partiell remission.